

De grote vissterfte

De grote vissterfte

Huibert van der Meer

Auteur: Huibert van der Meer
Coverontwerp: Huibert van der Meer
Fotografie: Huibert van der Meer
2020 © Huibert van der Meer
Rotterdam
ISBN: 9789464183290

De Grote Vissterfte

I – Motregenstemmen (vrijdag, 3 januari 2020)	pag. 5
II – Wees gewoon eens een keer jezelf (najaar 1985)	pag. 9
III – Spiegeltintelingen (zaterdagmiddag, 4 januari 2020)	pag. 10
IV – Reconstructie van de Schepping (voorjaar 1989)	pag. 15
V – Geneurieflarden (zaterdagavond, 4 januari 2020)	pag. 17
VI – De omstandigheden in acht nemend (winter 1980)	pag. 22
VII – Kamikazepiloten in kaarslicht (zondagochtend, 5 januari 2020)	pag. 24
VIII – Spartelend in aquariumglas (zondagmiddag, 5 januari 2020)	pag. 33
IX – Een fijnere plek voor Jezus (voorjaar, 1980)	pag. 38
X – Al moet ik hem duizend keer opnieuw doden (zondagavond, 5 januari 2020)	pag. 42
XI – Jeruzalem (zomer, 1989)	pag. 48
XII – Waren er wel distels? (maandagochtend, 6 januari 2020)	pag. 53
XIII – Hoe erg het/hij/ik was (zomervakantie, 1980)	pag. 58
XIV – Hoe erg het/hij/ik was II (zomervakantie, 1980)	pag. 63
XV – Omwaaiende decorstukken (maandagmiddag, 6 januari 2020)	pag. 65
XVI – Een navrante surprise (pakjesavond, 5 december 1995)	pag. 68
XVII – Wetmatigheden van het leven (maandagavond, 6 januari 2020)	pag. 73
XVIII – De geile lust van glinsterlangen (zomervakantie, 1995)	pag. 78
XIX – Toevalspoëzie & klankimprovisaties (dinsdagochtend, 7 januari 2020)	pag. 83
XX – Hemelgesprekken met Judith (zomer 1985 & zomer 1990)	pag. 90
XXI – De moeder aller dossiers (dinsdagochtend tot en met dinsdagavond, 7 januari 2020)	pag. 95
XXII – Klankimprovisaties in een ander octaaf (voorjaar, 1980)	pag. 107
XXIII – Resonanties en miniatuurexplosies (woensdag, 7 januari 2020)	pag. 109
XXIV – Bellen met het hiernamaals (woensdag, 7 januari 2020)	pag. 116
XXV – Een zwerm Hoefijzervleermuizen (geen datering)	pag. 121

*Voor Jitske
(en alle moeders die hun
zoon(s) zijn kwijtgeraakt)*

I - Motregenstemmen
(vrijdag, 3 januari 2020)

In vijftwintig jaar tijd was het centrum van Den Haag veranderd in een nog wanstaltiger verzameling van beton en stenen dan het al was op de dag dat ik de stad in 1995 verliet. Ik liep van het Centraal Station richting Binnenhof en zocht naar herkenningspunten, die herinneringen bij mij zouden oproepen en wellicht een vleugje vreugde konden brengen. Vreugde in plaats van de somberte die nu in mij gevaren leek te zijn. De terugkeer naar mijn geboortestad had ik mij, wellicht tegen beter weten in, zo anders voorgesteld. Als een soort van omgekeerde heimwee, een onderhuids gevoel van ingetogen euforie, een kietelende tinteling van blijdschap. Maar niets van dit alles. Er hing een grauwsluijer boven de -welhaast vijandig op mij overkomende - stad en het motregende.

Minutenlang stond ik stil in de motregen, starend naar de ingang van het Mauritshuis. Eindelijk een herkenningspunt dat een radicale ommekeer van mijn gemoedstoestand te weegbracht. Het was alsof ik naar een film keek. Een melancholische glimlach moet eventjes op mijn gelaat zichtbaar zijn geweest. Ik hoorde, dwars door het geroezemoes van de drukke zaterdagmiddag heen, de stem van Judith: 'Jezus, Mats, laat je toch niet altijd zo door die broer van je kisten.'

Motregen, stem. Stem, motregen. Motregenstemmen. Het vervloeien van verschillende tijden op dezelfde plek tot motregenstem. Dan het langzaam weer wegdrijven van het ene, om definitief plaats te maken voor het andere, de motregen.

Ik was van het Mauritshuis naar een grand café op het Plein geslenterd en vroeg mij, slurpend aan een kop heerlijk hete

Cappuccino, af of ik deze onmogelijke exercitie wel moest voortzetten. Ja, ik kon niet anders, er was geen andere weg dan deze, ik was het aan mijn moeder verplicht. Via de onwaarschijnlijk openhartige Facebookberichten van mijn jongste zusje Merthe, met wie ik onder een andere naam al zo'n tien jaar op dit sociale platform bevriend was, wist ik dat mijn moeder al een tijdje aan een ongeneeslijke vorm van kanker leed, zij weliswaar lange tijd dapper tegen haar ziekte had gestreden, zich had onderworpen aan tal van chemotherapieën en allerhande andere behandelmethoden, maar momenteel dan toch bijna stervende was.

Vijfentwintig jaar had ik mijn moeder, vader, twee zussen en mijn tweelingbroer niet meer gezien. Ik was in de winter van 1995 vertrokken en mijn familie had sedertdien taal noch teken van mij vernomen. Waarschijnlijk dachten ze na verloop van tijd dat ik op tragische wijze om het leven was gekomen, door drugs of alcohol bedwemd ergens laveloos in een gracht geflikkerd was, overboord geslagen op een schip, God mag weten wat ze precies dachten. Naar alle waarschijnlijkheid heeft mijn familie mij op zeker moment bij de politie als vermist persoon gemeld. Misschien hebben ze zelf ook nog wel naar mij gezocht, mijn vader, mijn tweelingbroer Bjorn, mijn zussen wellicht. Ik kon slechts gissen naar wat er op het thuisfront allemaal gebeurd was na mijn plotselinge verdwijning. Wel wist ik nagenoeg honderd procent zeker dat ik mijn moeder een schier onbestaanbaar groot verdriet had bezorgd, ik haar op meedogenloze wijze had verwond, eigenhandig haar ziel aan flarden had gescheurd. Ze moest, verteerd door hartenleed, de laatste vijfentwintig jaar op halve kracht hebben geleefd, verdoofd, nog maar minimaal ontvankelijk voor haar omgeving. Ja, er was geen twijfel over, dat ze langzaam maar zeker was weggekwijsd. Opeens was degene die het meest op haar leek gevlogen. Zij en ik, we hadden immers binnen het gezin een soort van verbond gesloten. Zij wist dingen van mij die de anderen niet wisten of niet moch-

ten weten, en ik wist dingen van haar waarvan de anderen totaal geen weet hadden. We voerden lange, intense gesprekken, deelden gedachten die binnen het gezin niet gedacht mochten worden. We waren zielsverwanten, begrepen elkaar met louter een blik van verstandhouding, spraken in het bijzijn van de anderen in een soort koddige geheimtaal met elkaar. De anderen dachten dan dat we het louter over koetjes en kalfjes hadden. Onze geheimtaal bestond uit korte, onafgemaakte zinnen, blonk uit in onsamenhangendheid en sloot in het geheel niet aan bij de bombastische taal die mijn vader en tweelingbroer het liefst op nogal theatrale wijze uitspuwden. Onze gesprekken waren in hun ogen minderwaardig, simpel, voorspellend, maar vooral zonder enige eruditie.

Niet zomaar een paar keer had ik, eenmaal gevluht van mijn familie en dus mijlenver van mijn moeder vandaan, de behoefte om haar op te bellen, haar te vertellen dat ik nog bijna elke dag aan haar dacht en dat de vele gesprekken die ik met haar had gevoerd nog steeds in mijn hoofd resoneerden, ik er elke dag meer en meer van leek te begrijpen, haar woorden mij nog steeds inspireerden. Nee, niet zomaar een paar keer, misschien wel enkele honderden malen had ik in die vijfentwintig jaar op het punt gestaan om haar te bellen, haar stem weer te horen, haar te zeggen dat ik zielsveel van haar hield, dat ik niet in zwaar bedwelmd toestand verzoepen was in een gracht, dat ik nog leefde, ik eindelijk mijzelf aan het worden was, ik niet meer behoefde te voldoen aan het verwachtingspatroon van een machtswellustige vader en niet langer behoefde te wedijveren met een veel briljantere tweelingbroer. Ja, ik had haar zo graag willen zeggen hoe rustig en in balans mijn leven zonder mijn familie geworden was.

Honderden malen op het punt staan om iets te doen en er uiteindelijk toch van afzien. Waarom doet een mens soms dingen niet terwijl zijn hart schreeuwt dat hij het juist wel moet doen? Sommige dingen laten zich niet verklaren. Was het wellicht de ratio die won van mijn gevoel? Of was het

omdat ik stappen in een richting had gezet en domweg niet meer terug kon keren naar het punt waarvandaan ik vertrokken was? Dat een eenmaal gekozen richting somtijds onomkeerbaar blijkt te zijn. Zo kan het gaan met beslissingen die je neemt.

En terwijl de ober een Leffe van de tap op tafel zette, zag ik door de ramen van het Grand Café dat het buiten nog steeds een grote grijze brij was, dat de meeste mensen zich onder paraplu's voortbewogen, het inmiddels allang niet meer motregende... De regen kletterde thans verpletterend op de straatklinkers en sommige druppels zag ik, reflecterend in het licht afkomstig van de etablissementen aan de overzijde van het Plein, weer terug omhoog stuiten, roterend en uitenspattend, dansend bijna.

II - Wees gewoon eens een keer jezelf
(najaar 1985)

‘Jezus, Mats, laat je toch niet altijd zo door die broer van je kisten’, zegt Judith, mij bij mijn schouders vastgrijpend en heen en weer schuddend.

‘Zeg eens eerlijk, Judith. Zou je niet veel liever met hem verkering hebben?’

‘Kappen nou, Mats.’

‘Hij is in alles beter, hij is slimmer, gevatter, geestiger en misschien zelfs ook wel knapper om te zien dan ik.’

‘Knapper om te zien? Hou effe op zeg. Jullie zijn nota bene een identieke tweeling.’

‘Oké, jij vindt ons misschien even knap, maar hem dus wel beter in alles, slimmer, gevatter en geestiger dan ik.’

‘Heb ik dat gezegd?’

‘Nee, niet direct. Maar je sprak alleen de bewering tegen dat hij knapper om te zien is dan ik. Dan weet ik genoeg.’

‘Schei uit, Mats. Ik wil dit soort gesprekken niet voeren. Ik heb hier helemaal geen zin in.’

‘Maar ik wel, ik wil dit soort gesprekken juist wel met je voeren.’

‘Waarom?’

‘Omdat ik weet dat hij jou leuk vindt.’

‘Nou, prima dan. Dan vindt ie mij maar leuk. Maar ik ben met jou, luhannes. Ik ben met Mats en niet met Bjorn.’

‘Maar als hij zijn zinnen zet op iets... nou ja, op iets dat van mij is of bij mij hoort, dan... dan...’

‘Hou effe op met zeiken nu, Mats. Wees gewoon eens een keer jezelf en probeer je niet altijd en eeuwig te meten met Bjorn.’

III - Spiegeltelingen

(zaterdagmiddag, 4 januari 2020)

In café De Zwarte Ruit had ik met haar afgesproken. Ze was, zo wist ik omdat ik op Facebook al zo'n lange tijd met haar bevriend was, nogal aan de fotografie verslingerd. Gedurende een lange reeks van jaren kon ik nauwgezet volgen hoe zij zich op fotografisch gebied enorm ontwikkelde, gaandeweg een geheel eigen stijl had ontwikkeld en in sommige aspecten van het metier nog steeds progressie leek te maken. Ja, ze schoot soms fabelachtig mooie beelden, blonk vooral uit in portretten. Ik had haar benaderd met de mededeling dat ik een Hasselblad met digitale achterwand te koop wilde aanbieden. Of de camera misschien iets voor haar was. Al met al een tamelijk potsierlijke manier om mijn jongste zus Merthe na vijftwintig jaar weer voor het eerst te zien en te spreken te krijgen, maar ik kon niets beters verzinnen.

Zie ik eindelijk eens hoe je eruitziet, schreef ze mij in een Messenger bericht.

Stel je er maar niks van voor, antwoordde ik, er een smiley aan toevoegend, terwijl ik natuurlijk ook wel besepte dat onze ontmoeting mogelijkerwijs tot zeer hectische en uitermate emotionele toestanden zou kunnen leiden. De desbetreffende emoticon was waarschijnlijk dus volstrekt misplaatst.

Ik zit helemaal achterin, berichtte ze mij, ongeveer een kwartier vroeger dan het tijdstip waarop we hadden afgesproken.

Ik was op dat moment nog onderweg. Ik wandelde door de Spuistraat, zag mijzelf en vele anderen gespiegeld in de etalageruiten, merkend dat mijn tred trager en trager werd, mijn benen steeds zwaarder leken te worden, mijn spieren pappe-
rig begonnen aan te voelen. Alsof ik bezig was een standbeeld te worden, een boom, een afzichtelijk stuk moderne kunst dat

te pas en te onpas in winkelstraten wordt neergezet en in de regel door niemand echt wordt opgemerkt, laat staan bekeken. Wat was deze gang naar mijn zusje Merthe moeilijk, wat was het alle Jezus zwaar.

Voor mijn gevoel kon ik op een gegeven moment alleen nog maar strompelen. Ik draaide mij een slag en week uit naar rechts, om mij vervolgens met de grootst mogelijke moeite richting de etalage van een modezaak te bewegen. Ik zag mijzelf weer in de ruit gespiegeld. Mijn gelaat bevond zich op enkele centimeters afstand van de rechterhand van een etalagepop. Alsof de pop mij met de rug van haar hand elk moment zou gaan strelen. Een beeld dat mij wederom aan een moment met Judith deed denken. Ja, aan die keer dat we samen op het strand zaten, de golven vlak voor onze neus onophoudelijk af- en aanspoelden, wij naar het door de golven op het zand achtergelaten schuim staarden en de vele luchtbelletjes daarin uiteen zagen spatten. Het vervloeiende met datgene wat ik op dat moment in de etalageruit gespiegeld zag: mijn gelaat, de hand van de etalagepop en het zowel van links als van rechts komende winkelend publiek dat in monotoon, slenterend tempo door mijn hoofd marcheerde. 'Konden we hier maar altijd blijven', hoorde ik Judith dwars door de wirwar van beelden en geluiden heen zeggen. En plots streek ze met de rug van haar hand over mijn wang, om daarna met haar vingertoppen mijn lippen aan te raken, veggende bewegingen van links naar rechts makend, mij de onwerkelijkste tintelingen bezorgend.

Tintelingen. Spiegelingen. Tintelende spiegelingen. Spiegel-tintelingen. Maar ik moest mij niet verliezen in herinneringen, ik moest mij concentreren op de ontmoeting met mijn zusje.

Terwijl de voorflap van mijn hoed iets meer dan gewoonlijk mijn voorhoofd bedekte en ik, waarschijnlijk in een poging om niet direct door Merthe te worden herkend, de kraag van

mijn halflange zwarte winterjas tot aan mijn oren had opgetrokken, betrad ik café De Zwarte Ruiters. Ik liep langs de lange bar naar de achterzijde van de kroeg. En ik zag meteen mijn zusje zitten. Een meisje van vijftien toen ik vertrok, inmiddels een vrouw van veertig jaar oud, gescheiden en moeder van twee kinderen. Ze gebruikte weer haar meisjesachternaam: Spaans. Voor haar neus stond een glas witte wijn op tafel, dat ze – bijna op het ritme van de muziek die niet al te luid door de speakers weerklonk – opvallend vaak achtereen pakte om ervan te nippen en weer op tafel terug te zetten. Ondertussen leek ze gefascineerd door iets wat ze op haar mobiel zat te bekijken. Ze had niet eens in de gaten dat ik, zeker wel gedurende een minuut of twee en op, pak 'm beet, slechts een meter of vijf van haar verwijderd, haar bijna versteend stond aan te staren, happend naar lucht, met een hart dat ik sinds lange tijd niet meer zo heftig had voelen kloppen.

'Hallo Merthe', sprak ik op het moment dat ik nog maar een metertje achter haar stond.

'Huh?', reageerde ze verrast, keek achterom en zei automatisch: 'Bjorn, wat doe jij hier?' Om op het moment dat ze zag dat ik daar stond in plaats van haar broer Bjorn een excuus te prevelen: 'Sorry, sorry, ik dacht dat u een ander was. Uw stem klinkt precies als die van mijn broer. Bizar.'

Ik keek haar aan, zag dat ze mij niet herkende. Blijkbaar zag ik er na al die jaren zonder contact niet meer hetzelfde uit als mijn tweelingbroer. Zou ook gek zijn geweest, een chique advocaat met een vrij forse, op het oog onverzorgde baard en lang grijs haar dat aan de achterzijde in een staart was samengebonden. Waarschijnlijk ging mijn broer, zoals nu eenmaal de gewoonte was in de kringen waarin hij verkeerde, elke maand wel een keer naar de kapper, om er vooral representatief en verzorgd uit te blijven zien.

'Mag ik aanschuiven? We hadden een afspraak', zei ik, om mijn zusje en het tafeltje heen lopend en plaatsnemend op de stoel tegenover de hare.